

УДК 343.98.068

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.2.36>

ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКА ЧИ ПРЕДСТАВНИКА ОСОБИ

Антощук А.О.,

*т.в.о. завідувача кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ*

Русанівська Д.Д.,

*здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри криміналістики
та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ*

Антощук А.О., Русанівська Д.Д. Початок досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо втручання в діяльність захисника чи представника особи.

У статті розглядається значення дотримання встановленого кримінальним процесуальним кодексом України початку досудового розслідування загалом та у кримінальних провадженнях щодо втручання в діяльність захисника чи представника особи, зокрема. Звертається увага на те, що у чинному КПК України відсутня норма щодо процесуальної форми початку досудового розслідування за участю осіб, які користуються додатковими гарантіями незалежності. Акцентується увага на тому, що попри встановлені вимоги КПК України щодо перевірок заяв та повідомлень осіб, на практиці траплялися випадки проведення занадто довгої їх перевірки.

Детально проаналізовано нормативно-правове регулювання початку досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо втручання в діяльність захисника чи представника особи. Акцентовано увагу на тому, що законодавчі гарантії захисту професійної діяльності адвоката знівельовано відсутністю практики ретельного розслідування всіх фактів посягань і реального покарання винних осіб у злочинах, здійснених стосовно адвокатів у зв'язку з їхньою професійною діяльністю.

Зазначається, що досить частими стали випадки, коли заяви захисників та представників особи про порушення їх прав, які мають ознаки кримінального правопорушення, розглядаються не протягом 24 год., а впродовж десяти днів, а інколи і протягом тридцяти днів в порядку Закону України «Про звернення громадян», попри пряму заборону розгляду таких заяв.

Виявлено підстави у відмові у внесенні відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР). При розслідуванні втручання в діяльність захисника чи представника особи такими підставами виступають: 1) необхідність у наданні додаткових доказів; 2) відсутність законних підстав для внесення відомостей до ЄРДР.

Вважається, що чинна модель кримінальної процесуальної норми, яка стосується внесення відомостей до ЄРДР досить обмежена для прийняття швидкого та обґрунтованого рішення про початок досудового розслідування.

Ключові слова: початок досудового розслідування, кримінальне провадження, захисник, адвокат, єдиний реєстр досудових розслідувань, докази, розслідування, ефективність розслідування, Європейський суд з прав людини, дізнавач, слідчий.

Antoshchuk A.O., Rusanivska D.D. Initiation of pre-trial investigation in criminal proceedings regarding interference in the activities of a defense attorney or a person's representative.

The article examines the importance of observing the beginning of the pre-trial investigation established by the Criminal Procedure Code of Ukraine in general and in criminal proceedings regarding interference in the activities of a defense attorney or a person's representative, in particular. Attention is drawn to the fact that the current Code of Criminal Procedure of Ukraine does not contain a rule regarding the procedural

form of starting a pre-trial investigation with the participation of persons who enjoy additional guarantees of independence. Attention is drawn to the fact that, despite the established requirements of the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding the verification of applications and notifications of individuals, in practice there have been cases of their verification taking too long.

The normative and legal regulation of the initiation of pre-trial investigation in criminal proceedings regarding interference in the activities of a defense attorney or a person's representative is analyzed in detail. Attention is focused on the fact that the legal guarantees of the protection of the lawyer's professional activity are negated by the lack of practice of thorough investigation of all facts of encroachment and real punishment of guilty persons in crimes committed against lawyers in connection with their professional activity.

It is noted that cases have become quite frequent when statements by defenders and representatives of a person about the violation of their rights, which have signs of a criminal offense, are considered not within 24 hours, but within ten days, and sometimes even within thirty days in accordance with the Law of Ukraine "On Appeals citizens", despite the direct prohibition of consideration of such applications.

The reasons for the refusal to enter information into the Unified Register of Pretrial Investigations (hereinafter referred to as the Unified Register of Pretrial Investigations) have been identified. During the investigation of interference in the activities of the defender or representative of a person, the following grounds are used: 1) the need to provide additional evidence; 2) lack of legal grounds for entering information into the EDPR.

It is believed that the current model of the criminal procedural norm, which concerns the entry of information into the ERDR, is limited enough to make a quick and well-founded decision on the initiation of a pre-trial investigation.

Key words: initiation of pre-trial investigation, criminal proceedings, defender, lawyer, unified register of pre-trial investigations, evidence, investigation, effectiveness of investigation, European Court of Human Rights, investigator.

Постановка проблеми. Разом із прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК України) було запроваджено ряд нововведень. Не є виключенням і нововведення, які стосуються початку досудового розслідування, яке зумовлено трансформацією кримінально-процесуальної діяльності загалом. З моменту прийняття КПК України було внесено ряд змін та доповнень до колізійних, а інколи і спірних питань, які виявлялися в ході практичної діяльності правоохоронних органів із застосування вказаного законодавчого документу, які за своєю суттю направлені на оптимізацію процесу розслідування і виконання завдань кримінального судочинства. Саме тому, питання початку досудового розслідування потребує свого розгляду та вдосконалення, а особливо коли йде мова про таку категорію кримінальних правопорушень, які стосуються втручання в діяльність захисника чи представника особи.

Стан опрацювання цієї проблематики. Про актуальність дослідження проблематики початку досудового розслідування та необхідності удосконалення вказаної норми КПК свідчать і чисельні наукові напрацювання провідних вчених-процесуалістів. Так, із початку дії КПК України про це писали Лобойко Л.М., Тагаров О.Ю., Фаринник В.І., Аленін Ю.П., Чурікова І.В. В подальшому до цієї проблематики зверталися Погорецький М.А., Удалова Л.Д., Вакулік О.А., Сімінович Д.В.

В підтвердження проблемності початку досудового розслідування втручання в діяльність захисника чи представника особи слугують і результати анкетування дізнавачів, слідчих та працівників оперативних підрозділів Національної поліції України (далі – НП України), які вказали, що на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 397 КК України найчастіше виникають труднощі з: 1) внесенням відомостей до ЄРДР – 56 %; 2) попередньою кваліфікацією вчиненого кримінального проступку – 39,8 %; 3) визначення переліку обставин, що підлягають встановленню – 28,3 %; 4) визначення першочергових слідчих (розшукових) дій – 25,1 %; 5) планування початкового етапу розслідування – 11,5 %.

Метою статті є розрити правові підстави, виокремити та запропонувати шляхи вирішення окремих проблемних аспектів початку досудового розслідування втручання в діяльність захисника чи представника особи.

Виклад основного матеріалу. Комплексний аналіз положення чинного, із врахуванням останніх змін, КПК України дає змогу зауважити, що в ньому залишилися проблемні аспекти початку досудового розслідування. Так, у ньому відсутнє законодавче унормування процесуальної форми початку досудового розслідування за участю осіб, які користуються додатковими гарантіями незалежності.

Водночас, такі гарантії не є привілеєм, а лише пов'язані зі специфічною професійною діяльністю. Такі гарантії незалежності осіб, зокрема захисників чи представників особи необхідні, перш за все, для мінімізації можливості зовнішнього протизаконного втручання сторонніх осіб у процес виконання ними своїх професійних функцій та обов'язків.

Окрім відсутності унормування процесуальної форми початку досудового розслідування за участю осіб, які користуються додатковими гарантіями незалежності у чинному КПК України відсутні і ряд інших норм. Мова йде про главу, яка б регламентувала стадію порушення кримінального провадження. Як зауважив В.І. Фаринник, новелою та позитивним кроком є позиція законодавця щодо не включення стадії порушення кримінальної справи у положення КПК України. На його переконання, за таких умов громадяни матимуть змогу реалізувати право на захист своїх інтересів одразу після надходження заяви чи повідомлення про злочин. Це також виключить конфлікти між працівниками правоохоронних органів та громадянами, оскільки кожна заява чи повідомлення будуть розглянуті та прийняті по ним рішення. Даний крок усуває найістотнішу бюрократичну перепону в кримінальному провадженні, а також значною мірою заощаджуються дорогий час, людські та матеріальні ресурси [1, с. 179-180].

В підтримку скасування довготривалості перевірок заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення звертається і В.Г. Дрозд, яка зазначила, що варто підтримати законодавця, а також висловлення науковців із приводу позитивності скасування довготривалої дослідчої перевірки, оскільки спроба на етапі, коли ще не прийнято рішення про початок розслідування, беззаперечно встановити факт учинення кримінального правопорушення, тобто виявити всі суб'єктивні й об'єктивні елементи складу злочину, неправомірна. Це не відповідає пізнавальній ситуації, що складається на цьому етапі кримінальної процесуальної діяльності. [2, с. 269].

Попри встановлені вимоги КПК України щодо перевірок заяв та повідомлень осіб, на практиці траплялися випадки проведення занадто довгої їх перевірки. Більше того, це питання вийшло і за межі України. Так, Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) визначає необхідність дотримання вимоги щодо швидкості та принципу ефективності досудового розслідування. Так, у рішенні ЄСПЛ у справі «Савіцький проти України» від 26 жовтня 2012 року, де Суд виявив низку порушень процесуального та матеріального аспекту на стадії досудового розслідування. Зокрема, Суд зазначає, що з серпня по грудень 1998 року державні органи розглядали скаргу заявника у рамках дослідчої перевірки. Проте в інших справах Суд встановлював, що така слідча процедура не відповідає принципу ефективного засобу юридичного захисту, оскільки слідчий у рамках цієї процедури може вдаватися лише до обмеженої кількості процесуальних дій, а процесуальний статус потерпілого належним чином не визначений. Всебічне розслідування було розпочато лише 30 грудня 1998 року (див. пункт 37), тобто із чотиримісячним запізненням. Така затримка звела нанівець ефективність подальшого провадження [3].

Звичайно, що більшість представників органів досудового розслідування дотримуються вимог КПК України щодо невідкладності, але не пізніше 24 годин внесення відомостей до ЄРДР. Як відмічає суддя Київського районного суду міста Одеси А. Щербіна, «автоматичне» (формальне) внесення негативно впливає на результати роботи правоохоронної системи (в її вузькому розумінні), оскільки кількість кримінальних проваджень частіше ототожнюється з кількістю кримінальних правопорушень, яка через такий підхід зростає (кількісний показник). Окрім цього, органи прокуратури та досудового розслідування повинні проводити певний ряд процесуальних і слідчих дій (зарєструвати кримінальне провадження, повідомити про початок досудового розслідування, визначити слідчого (групу слідчих), визначити прокурора (групу прокурорів), провести першочергові слідчі дії та інше), і все це до того, як буде нарешті зрозуміло, чи мала подія кримінального правопорушення взагалі місце (якісний показник) [4].

Проте, ця норма правоохоронними органами виконується не завжди. Досить частими стали випадки, коли заяви захисників та представників особи про порушення їх прав, які мають ознаки кримінального правопорушення, розглядаються не протягом 24 год., а впродовж десяти днів. Такі заяви не вносять до ЄРДР, а захисники та представники осіб, відповідно, не набувають статусу потерпілого. Досить часто захисники та представники особи оскаржують дії правоохоронних органів щодо відмови у визнанні їх потерпілими. Проте рішення суддів неоднозначні у одному випадку слідчий-суддя, розглянувши подані матеріали задовольняє клопотання особи, але у більшості випадків відмовляє у задоволенні посилаючись на різні підстави. Так, слідчий суддя Личаківського районного суду м. Львова, розглянувши у відкритому судовому засіданні скаргу адвоката ОСОБА_3 на бездіяльність

слідчого Першого слідчого відділу Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у м. Львові, ОСОБА_4 щодо нерозгляду клопотання (заяви), поданого 19 серпня 2021 року про визнання потерпілим у кримінальному провадженні № 62021140010000163 від 28.05.2021 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 397 КК України, відмовив у задоволенні [5].

Крім цього, відомі випадки, коли заяви захисників та представників особи про вчинення щодо них діянь, які мають ознаки кримінального проступку, передбаченого ст. 397 КК України, розглядаються протягом тридцяти днів в порядку Закону України «Про звернення громадян», а не за відповідними вимогами КПК України. Хоча, у вказаному законі є пряма заборона розглядати такі заяви. Так, відповідно до ст. 12 вказаного закону, дія цього Закону не поширюється на порядок розгляду заяв і скарг громадян, встановлений кримінальним процесуальним, цивільно-процесуальним, трудовим законодавством, законодавством про захист економічної конкуренції, законами України «Про судоустрій і статус суддів» та «Про доступ до судових рішень», Кодексом адміністративного судочинства України, законами України «Про запобігання корупції», «Про виконавче провадження» [6]. Це тягне за собою негативні правові наслідки у вигляді не повідомлення заявника (захисника чи представника особи) у якому порядку відбувається розгляд відповідної. Таким чином, відбувається порушення принципу оперативності (невідкладності) розслідування, а отже, його ефективності. Використання судової процедури оскарження бездіяльності слідчого щодо невнесення заяви про злочин до ЄРДР нерідко допомагає поновити права заявника. Проте вона також потребує певного часу, протягом якого втрачається можливість належного та ретельного збирання доказів [7, с. 58].

Порушення вимог ст. 214 КПК України негативно проявляється на діяльності правоохоронних органів та впливає на поширення негативної думки про них у громадськості. Досить часто у засобах масової інформації або серед захисників можна почути, що правоохоронні органи часто порушують встановлені у КПК України строки внесення відомостей до ЄРДР. Ще більш негативним явищем – є відмова у внесенні відомостей до ЄРДР. Підставами виступають: 1) необхідність у наданні додаткових доказів; 2) відсутність законних підстав для внесення відомостей до ЄРДР. Із вищезазначеного стає зрозумілим, що подібна бездіяльність порушує вимоги положень ст. 214 КПК України, а тому повинна оскаржуватися у суді відповідно до вимог ст. 303 КПК України. Проте, судова практика з вирішення таких скарг неоднозначна, оскільки суди досить часто відмовляють у їх задоволенні (46,4 %).

Так, зі змісту ухвали слідчого судді Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області вбачається, що адвокат ОСОБА_1 звернувся до Старокостянтинівського райсуду з скаргою на бездіяльність посадових осіб Старокостянтинівського ВП ГУ НП Хмельницької області, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви про кримінальне правопорушення, зобов'язати внести такі відомості до ЄРДР. Адвокат ОСОБА_1 просив розпочати за вищевказаною заявою про вчинення злочину досудове розслідування у формі досудового слідства за вчинення дій, які мають ознаки складу злочинів, передбаченого ч. 1 ст. 397 та ч. 1 ст. 398 КК України.

Водночас, слідчий суддя у мотивувальній частині свого рішення вказав, що заява адвоката ОСОБА_1 від 07.03.2018р. не містить обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, як це передбачено вимогами ст. 214 КПК України і відповідно у задоволенні скарги відмовив [8].

Проте, із наведеним рішенням ми не можемо погодитися із наступних міркувань. По-перше, норми ч. 1 та ч. 4 ст. 214 КПК України необхідно тлумачити і сприймати у взаємозв'язку. Без прийняття та реєстрації заяви чи повідомлення не можливо внести відомості до ЄРДР. По-друге, якщо заява чи повідомлення захисника чи представника особи стосувалася вчинення кримінального правопорушення, то слідчий чи дізнавач мав її прийняти та належним чином внести відомості до ЄРДР. По-третє, не відповідає вимогам закону положення викладені у рішенні слідчого судді, що не знайшли свого відображення документи, які підтверджують правомірність діяльності захисника чи представника особи по наданню ним правової допомоги. Адже чинним КПК України не передбачається дослідча перевірка, а всі обставини, викладені в заяві чи повідомленні можуть перевірятися лише під час досудового розслідування. Не безпідставно в ч. 3, ст. 214 КПК України передбачено, що здійснення досудового розслідування, крім випадків, передбачених цією частиною, до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. У невідкладних випадках до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути проведений огляд місця події (відомості вносяться невідкладно після завершення огляду). Для

з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути: 1) відібрано пояснення; 2) проведено медичне освідчення; 3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 4) вилучено знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей [9].

Виходячи із вищевикладеного слід наголосити, що дійсно неприпустимою є практика, коли уповноважені службові особи правоохоронних органів відмовляють в прийнятті заяви чи повідомлення посилаючись на відсутність якихось обставин або їх недостатність. Про це вказує і пряма норма, а саме ч. 4 ст. 214 КПК України, відповідно до якої слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається [9]. Аналогічна вимога закріплена і в Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затвердженої Наказом МВС України від 08.02.2019 № 100. Так, у пункті 1 розділу 2 цього Порядку зазначено, що прийняття заяв (повідомлень) незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особи заявника здійснює цілодобово, безперервно та невідкладно орган (підрозділ) поліції, до якого надійшла така інформація [10]. На виконання цього слід брати до уваги і п. 2 ч. 1 розділу 2 Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затвердженого наказом Офісу Генерального прокурора (далі – ОГП) від 30.06.2020 р. № 298, де вказано, що відомості про кримінальне правопорушення, викладені у заяві, повідомленні чи виявлені з іншого джерела, повинні відповідати вимогам пункту 4 частини п'ятої статті 214 КПК України, зокрема мати короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення [11]. Вказані вище положення законів та нормативно-правових актів спрямовані в першу чергу на захист прав осіб при поданні заяв або повідомлень до правоохоронних органів про вчинення кримінальних правопорушень.

Однак законодавчі гарантії захисту професійної діяльності адвоката знівельовано відсутністю практики ретельного розслідування всіх фактів посягань і реального покарання винних осіб у злочинах, здійснених стосовно адвокатів у зв'язку з їхньою професійною діяльністю. Через створення перешкод у професійній діяльності порушується конституційне право людини на правову допомогу, яке є ключовим при реалізації права на справедливий суд. Без забезпечення права на захист не існує жодна правова держава, обов'язком якої є реалізація права кожного на правову допомогу та гарантування реального, а не теоретичного притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні конституційних гарантій. Перешкоджання адвокатській діяльності веде до втрати довіри до системи правосуддя в державі Україна, а свідоме порушення її гарантій представниками органів державної влади ставить під сумнів ефективність проведення реформи правоохоронної системи та свідчить про невідповідність високим європейським правовим стандартам, до яких прагне Україна. Разом з тим у випадках, коли протиправні дії стосовно адвокатів скоєно іншими особами, правоохоронними органами не здійснюється належних слідчих дій у межах кримінального провадження за цими фактами, що зі свого боку гарантує уникнення винними відповідальності, встановленої законом [12].

Висновки. Враховуючи практичну діяльність правоохоронних органів, слід зазначити, що складність прийняття дізнавачем, слідчим, прокурором рішення про початок досудового розслідування про кримінальні правопорушення, вчинені відносно адвокатів, обумовлена особливим правовим режимом їх діяльності. Враховуючи той факт, що, більшість (98,8%) випадків розпочинається розслідування на підставі заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, яке надходить від захисника чи представника особи, то у дізнавача, слідчого, прокурора відсутня реальна можливість перевірити всі обставини вчиненого кримінального правопорушення та доцільності внесення відомостей до ЄРДР. Саме тому, внесення відомостей до ЄРДР відбувається виходячи з обставин, викладених у заяві чи повідомленні із яких має бути виокремлено відповідний склад кримінального правопорушення. Безпосередньо, на початковому етапі дізнавачу, слідчому, прокурору майже не відомі фактичні обставини, що стосуються події кримінального правопорушення, особи, яка його вчинила, мотиву, обставини, в яких його вчинено, тощо. Саме тому, чинна модель кримінальної процесуальної норми, яка стосується внесення відомостей до ЄРДР досить обмежена для прийняття швидкого та обґрунтованого рішення про початок досудового розслідування. Тому, вбачаємо за необхідне внести зміни до пер-

шого речення ч. 1 ст. 214 КПК України та викласти її в такій редакції: «1. Слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 48 годин після отримання від особи заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення.....».

Список використаних джерел:

1. Фаринник В.І. Початок досудового розслідування та особливості кримінального переслідування за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 178–195.
2. Дрозд В.Г. Окремі питання регламентації початку досудового розслідування в умовах проведення правової реформи. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 268–272.
3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Савіцький проти України» від 26.10.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_878#Text.
4. Щербіна А. Внесення відомостей до ЄРДР (частина 1 ст. 214 КПК): глибина занурення. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/uk/news/blog/251640-vnesennya-vidomostey-do-yerdr-chastina-1-st214-kpk-glibina-zanurennya>.
5. Ухвала Личаківського районного суду м. Львова від 27.08.2021 року. Справа № 463/9528/21. Провадження № 1-кц/463/5389/21 *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99205551>.
6. Закон України «Про звернення громадян» № 393/96-ВР від 02.10.1996 *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 47, ст. 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-vr#Text>.
7. Протидія перешкоджання законній професійній діяльності журналістів в Україні: / заг. ред. С.С. Чернявський, Л.В. Опришко, А.В. Титко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 128 с.
8. Ухвала Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області від 06.04.2018 року. Справа № 683/773/18. Провадження 1-кц/683/299/2018 *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/683/773/18>.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
10. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: *Наказ Міністерства внутрішніх справ України* від 08.02.2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.
11. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення. *Наказ Офісу Генерального Прокурора* № 298 від 30.06.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>.
12. Звіт про порушення прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в Україні за 2013-2018 роки. *Національна асоціація адвокатів України*. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/news/zvity/UNBA_Zahyst_Adv_2018_UKR_WEB\(1\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/news/zvity/UNBA_Zahyst_Adv_2018_UKR_WEB(1).pdf).